

Bèta- burgerschap

Het is zover. De politiek heeft van veel discussie ingestemd met de nieuwe kerndoelen, beter gezegd: de wet die regelt dat de nieuwe kerndoelen verplicht gesteld worden voor basisonderwijs en onderbouw voortgezet onderwijs. Daar is een langdurig proces aan vooraf gegaan, met bewegingen als Onderwijs2032, Curriculum.nu, Basisvaardigheden en Actualisatie Onderwijsdoelen. Hier heeft SLO een belangrijke rol in gespeeld en waren vakverenigingen, waaronder de NVON, betrokken.

Om uit de politieke impasse te komen werd gekozen 'focus' aan te brengen. Dat werd gepresenteerd als 'basisvaardigheden', om het overzichtelijk te houden. Aan de basis rekenen en taalvaardigheid werden digitale geletterdheid en burgerschap toegevoegd. Over dat laatste wil ik iets meer zeggen. De term 'vaardigheden' is wat misleidend. Je kunt burgerschap zien als vaardigheid om je als burger in de democratie te bewegen. Toch kan dat niet zonder kennis. Eind 2024 voerden we actie om dat te benadrukken. Nu is het tijd die actie met een nieuwe insteek voort te zetten. Want nog steeds wordt onvoldoende erkend dat kennis van natuurwetenschappen en techniek keihard nodig is in onze samenleving en ook tijd vraagt op school.

Om als burgers samen verantwoordelijk te kunnen zijn en goede beslissingen te nemen is bètaburgerschap noodzakelijk. We leven in vrijheid, in een democratische samenleving. Deze kan alleen tot bloei komen als burgers vanuit hun hart bijdragen aan de maatschappij. Zo samenleven vereist morele verantwoordelijkheid van haar burgers. Anders moet chaos worden voorkomen door sterke leiders en strakke regels, ten koste van vrijheid. Ik las een interview met Eppo Bruins. Hij blikt terug op zijn tijd als minister van Onderwijs. Wat hem opviel was dat het in het kabinet van chaos en wantrouwen nauwelijks ging om de inhoud, maar uiteindelijk om belangen, macht en beeldvorming. "Het is allemaal veel lichter dan ik vooraf had bedacht". Wanneer leren over burgerschap beperkt blijft tot de democratische rechtsstaat en besluitvorming is dat wellicht vanuit de naïeve gedachte dat besluiten genomen worden op inhoudelijke gronden, na zorgvuldig debat en met oog voor minderheidsstandpunten. Macht, belangen en beeldvorming hebben baat bij eenzijdigheid, halve waarheden en hele leugens. Om dat door te prikken is voldoende kennis nodig, ook van natuurwetenschap en techniek. Denk aan energievoorziening, gezondheid, voedsel,

visserij, landbouw, waterbeheer, duurzame ontwikkeling, industrie of wat dan ook: zelden is er een thema waar je zonder inhoudelijke kennis uit de bèta-technische kant mee verder komt.

Kijken naar burgerschap als proces (hoe functioneren de democratische rechtsstaat en besluitvorming) zonder oog voor de inhoud (op grond van welke informatie en kennis kom je tot besluiten) gaat voorbij aan de verantwoordelijkheid van elke burger, die ten grondslag ligt aan een vrije samenleving. Het onderwijs heeft nu de wettelijke taak om te werken aan burgerschap, waar dus ook die inhoud uit het bètadomein deel van uit maakt. Pas dan kunnen jongeren in vrijheid hun verantwoordelijkheid als burger in de maatschappij op zich nemen. Ze kunnen zich daarbij baseren op betrouwbare kennis, onder meer uit natuurwetenschap en techniek, weten hoe die kennis tot stand komt en hebben geleerd daar zelf aan bij te dragen. Laten we vanuit het bètaonderwijs onze bijdrage leveren en ons (ook binnen de NVON) sterk maken voor bètaburgerschap.

Jan Jaap Wietsma
Voorzitter NVON
Reacties naar: j.j.wietsma@nvon.nl